

Suvestinė redakcija nuo 2021-05-01

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [90-3376](#), i. k. 1052250ISAK000V-513

Nauja redakcija nuo 2021-05-01:

Nr. [V-2849](#), 2020-12-08, paskelbta TAR 2020-12-09, i. k. 2020-26633

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS HIGIENOS NORMOS HN 43:2020 „ŠULINIŲ IR VERSMIŲ KAPTAŽO ĮRENGINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS SAUGOS REIKALAVIMAI“ PATVIRTINIMO

2005 m. birželio 22 d. Nr. V-513

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 16 straipsnio 1 dalimi:

1. T v i r t i n u Lietuvos higienos normą HN 43:2020 „Šulinių ir versmių kaptažo įrenginių visuomenės sveikatos saugos reikalavimai“ (pridedama).
2. P a v e d u šio įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ŽILVINAS PADAIGA

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2005 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. V-513

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2020 m. gruodžio 8 d. įsakymo Nr. V-2849
redakcija)

LIETUVOS HIGIENOS NORMA HN 43:2020 „ŠULINIŲ IR VERSMIŲ KAPTAŽO ĮRENGINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS SAUGOS REIKALAVIMAI“

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos higienos norma HN 43:2020 „Šulinių ir versmių kaptažo įrenginių visuomenės sveikatos saugos reikalavimai“ (toliau – ši higienos norma) nustato šachtinių šulinių (toliau – šuliniai) ir versmių kaptažo įrenginių, kurių vanduo naudojamas gerti, virti, maistui ruošti ir buitiniams reikmėms, ir jais išgaunamo vandens (toliau – geriamasis vanduo) visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

2. Ši higienos norma privaloma projektuojant, įrengiant ir naudojant šulinius ir versmių kaptažo įrenginius.

3. Valstybės, savivaldybių institucijų funkcijas bei fizinių ir juridinių asmenų, kurie vartoja šulinių ir versmių geriamąjį vandenį, pareigas nustato Lietuvos Respublikos geriamojo vandens įstatymas [8.4].

4. Šulinių ir versmių geriamojo vandens rodikliai turi atitikti Lietuvos higienos normos HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ [8.5] reikalavimus.

5. Maisto tvarkymo subjektai, naudojantys geriamąjį vandenį, išgautą iš šulinių, juos turi įrengti ir naudoti pagal šios higienos normos reikalavimus bei turi organizuoti geriamojo vandens tyrimus pagal [8.5] 25.7 papunkčio reikalavimus.

6. Viešųjų šulinių ir versmių kaptažo įrenginių savininkai ar teisėti valdytojai ne rečiau kaip vieną kartą per metus privalo organizuoti vandens mikrobiologinių ir pagrindinių cheminių ir fizikinių rodiklių (nitratai, nitritai, amonis, permanganato indeksas, savitasis elektrinis laidis) tyrimą.

7. Atliekant individualių šulinių ir versmių geriamojo vandens tyrimus, turi būti nustatomas bent žarninių lazdelių (*Escherichia coli*) skaičius 100 ml vandens, žarninių enterokokų skaičius 100 ml vandens, nitratai, nitritai, amonio kiekis, permanganato indeksas ir savitasis elektrinis laidis.

II SKYRIUS NUORODOS

8. Teisės aktai, į kuriuos šioje higienos normoje pateiktos nuorodos:

8.1. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2020 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2020/507;

8.2. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantį direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2019 m. spalio 4 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 2020/217;

8.3. 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2019 m. rugpjūčio 8 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 2019/1825;

8.4. Lietuvos Respublikos geriamojo vandens įstatymas;

8.5. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 23 d. įsakymas Nr. V-455 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ patvirtinimo“;

8.6. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-55 „Dėl Privalomojo profilaktinio aplinkos kenksmingumo pašalinimo (dezinfekcijos, dezinfekcijos, deratizacijos) tvarkos aprašo patvirtinimo“;

8.7. Statybos techninis reglamentas STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. D1-156 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“ patvirtinimo“;

8.8. Statybos techninis reglamentas STR 2.02.09:2005 „Vienbučiai ir dvibučiai gyvenamieji pastatai“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. D1-338 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 2.02.09:2005 „Vienbučiai ir dvibučiai gyvenamieji pastatai“ patvirtinimo“.

III SKYRIUS SĄVOKOS IR JŲ APIBRĖŽTYS

9. Šioje higienos normoje vartojamos sąvokos:

9.1. **Individualus šulinys** – šachtinis šulinys, kurį įsirengia ir kuriuo išgaunamą vandenį asmeniniame namų ūkyje vartoja vartotojai.

9.2. **Individuali versmė** – versmė, kurios geriamąjį vandenį asmeniniame namų ūkyje vartoja vartotojai.

9.3. **Kaptažo įrenginys** – specialus įrenginys vandeniui paimti.

9.4. **Šulinys** – šachtinis šulinys, kaip apibrėžta statybos techninio reglamento STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“ [8.7] 10.12 papunktyje.

9.5. **Versmė** – kaip apibrėžta statybos techninio reglamento STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“ [8.7] 10.19 papunktyje.

9.6. **Viešasis šulinys** – šachtinis šulinys, įrengtas viešoje vietoje ir kuriuo išgaunamas geriamasis vanduo vartojamas visuomenės poreikiams tenkinti.

9.7. **Viešoji versmė** – versmė, kuri yra viešoje vietoje ir kurios geriamasis vanduo vartojamas visuomenės poreikiams tenkinti.

IV SKYRIUS ŠULINIŲ IR VERSMIŲ KAPTAŽO ĮRENGINIŲ ĮRENGIMAS IR PRIEŽIŪRA

10. Šuliniai ir versmių kaptažo įrenginiai įrengiami vadovaujantis STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“ [8.7], STR 2.02.09:2005 „Vienbučiai ir dvibučiai gyvenamieji pastatai“ [8.8] ir šios higienos normos 11 punktu nustatytais reikalavimais.

11. Šulinio ar versmės kaptažo įrenginio vieta parenkama atsižvelgiant į šiuos reikalavimus:

11.1. teritorija, kurioje planuojama įrengti šulinį ar versmės kaptažo įrenginį, turi būti apsaugota nuo potencialios mikrobinės ir cheminės taršos;

11.2. prieš kasant šulinį arba įrengiant versmės kaptažo įrenginį turi būti atliktas sklypo geologinis ir hidrogeologinis įvertinimas ir nustatyta gruntinio vandens tekėjimo kryptis gyvenamosios vietovės atžvilgiu, galimas ryšys su esamais ir (arba) projektuojamais šuliniais ir gręžiniais;

11.3. šulinio ar versmės kaptažo įrenginio vieta turi būti parinkta atsižvelgiant į požeminio vandens tėkmės kryptį. Pagal gruntinio vandens srautą potencialios taršos objektai turi būti žemiau

negu šulinys. Jeigu tokios galimybės nėra, turi būti laikomasi [8.7] ir [8.8] nurodytų atstumų nuo potencialios taršos objektų iki šulinio;

11.4. šulinys ar versmės kaptazo įrenginys negali būti įrengiami polaidžio vandenimis užtvindomose teritorijose, pelkėtose vietose ar vietose, kur gali būti nuošliaužos.

12. Šulinių ir versmių kaptazo įrenginiams įrengti naudojamos medžiagos ir gaminiai turi būti naudojami taip, kad nekeltų tiesioginio ar netiesioginio pavojaus vartotojų sveikatai, kad į geriamąjį vandenį nepatektų sudedamųjų dalių ar naudojamų medžiagų kiekiai, pažeidžiantys [8.5] nustatytus rodiklius ir parametrų vertes, nebūtų neigiamai paveikta vandens spalva, kvapas ar skonis ar padidinta mikrobinė tarša. Šulinių ir versmių kaptazo įrenginiai turi būti sandarūs ir saugūs, kad vanduo nebūtų teršiamas iš aplinkos patenkančiomis kenksmingomis medžiagomis.

13. Šulinių ir versmių kaptazo įrenginiai turi būti valomi, remontuojami, o prireikus dezinfekuojami. Prieš valant šulinį ar versmės kaptazo įrenginį, išpumpuojamas ar išsemiamas vanduo, išvalomas dugnas, nuvalomos rentinio, kaptazo įrenginio sienelės, jeigu reikia, suremontuojamos. Dumblas užkasamas 0,5 m gylio duobėje, iškastoje ne mažesniu kaip 20 m atstumu nuo šulinio, prieš tai užpylus 10 proc. chlorkalkių tirpalu.

14. Išvalyti šuliniai ir versmių kaptazo įrenginiai turi būti dezinfekuojami pagal epidemiologines reikmes (kai geriamojo vandens mikrobiologiniai rodikliai neatitinka saugos ir kokybės reikalavimų) ir profilaktiškai – esant užkrečiamųjų ligų sukėlėjų, plintančių per vandenį, rizikai, įrengus naują šulinį ir versmių kaptazo įrenginį ar juos suremontavus.

15. Šulinių ir versmių kaptazo įrenginių dezinfekciją gali atlikti juridiniai asmenys, turintys kenkėjų kontrolės (dezinfekcijos, dezinsekcijos, deratizacijos) veiklai išduotą licenciją. Atliekant dezinfekciją, turi būti laikomasi tvarkos apraše [8.6] ir biocidinių produktų medžiagų autorizacijos liudijimuose, naudojimo instrukcijose ir saugos duomenų lapuose nurodytų reikalavimų [8.1].

16. Šulinio ir versmių kaptazo įrenginiams dezinfekuoti turi būti naudojami tik turintys autorizacijos liudijimą biocidiniai produktai [8.1, 8.2, 8.3].

17. Atliekant dezinfekciją, šulinio ar versmių kaptazo įrenginių sienelės gausiai išpurškiamos 5 proc. chlorkalkių tirpalu (500 g chlorkalkių 10 l vandens) arba 3 proc. kalcio hipochlorito tirpalu. Kai šulinys ir versmės kaptazo įrenginys prisipildo vandens, vanduo turi būti dezinfekuojamas.

18. Prieš dezinfekuojant vandenį, nustatomas vandens kiekis (m^3) šulinyje. Vandens kiekis apskaičiuojamas dauginant vandens stulpo aukštį ir vandens veidrodžio plotą. Vandens stulpo aukštis (m) matuojamas virve, kurios gale pakabintas svarus daiktas. Virvė leidžiama į vandenį tol, kol pasiekia šulinio dugną. Ištraukus virvę, išmatuojama jos sušlapusi dalis, – tai ir yra vandens stulpo aukštis (m). Jeigu šulinio šachta yra stačiakampė, vandens veidrodžio plotas (m^2) apskaičiuojamas dauginant vidinių gretimų kraštinių ilgius, jeigu šachta yra cilindro formos, – pagal formulę:

$$S = 3,14 \times R^2 \quad (1)$$

kur:

S – plotas (m^2),

3,14 – pastovus koeficientas,

R – spindulys (m).

Vandens kiekis (m^3) šulinyje apskaičiuojamas pagal formulę:

$$E = S \times h \quad (2)$$

kur:

E – vandens kiekis (m^3),

S – plotas (m^2),

h – vandens stulpo aukštis (m).

19. Šulinio ir versmės kaptazo įrenginio dezinfekcijai reikalingas aktyviojo chloro kiekis turi būti 100–150 mg/l arba 100–150 g/m³ vandens. Chloro preparato kiekis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$P = \frac{ExC}{H} \times 100 \quad (3)$$

kur:

P – chloro preparato kiekis (g),

E – vandens kiekis šulinyje (m³),

C – reikalingas dezinfekcijai aktyviojo chloro kiekis (g/m³),

H – aktyviojo chloro kiekis preparate (%),

100 – pastovus koeficientas.

20. Apskaičiuotas dezinfekcijos preparato kiekis pasveriamas ir išmaišomas nedideliame kiekyje vandens iki vientisos masės, praskiedžiamas ir supilamas į šulinį. Šulinio vanduo kibiru išmaišomas kelis kartus, po to šulinys uždaromas 6 valandoms. Praėjus nustatytam laikui, jeigu kvapo nesijaučia, į šulinio vandenį papildomai įpilama 1/3 apskaičiuoto preparato kiekio ir šulinys uždaromas 3–4 valandoms. Praėjus šiam laikui, šulinio vanduo išsemiamas.

21. Šulinio ir versmės kaptazo įrenginių dezinfekcija pagal epidemiologines reikmes atliekama tokia tvarka: pirminė dezinfekcija, valymas, pakartotinė dezinfekcija, o atliekant profilaktinę dezinfekciją – tik valymas ir dezinfekcija.

22. Šulinio ir versmės kaptazo įrenginių dezinfekcijai galima naudoti ne tik chloro preparatų (chlorkalkių, kalcio hipochlorito) miltelius, bet ir skystus preparatus (pvz., natrio hipochlorito koncentratą), izocianuratų tabletes (su veikliąja medžiaga – izocianurinės rūgšties natrio druska). Šie preparatai, medžiagos dozuojamos pagal gamintojų pateiktas instrukcijas.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Įsakymas

Nr. [V-863](#), 2009-10-19, Žin., 2009, Nr. 127-5507 (2009-10-24), i. k. 1092250ISAK000V-863

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymo Nr. V-513 "Dėl Lietuvos higienos normos HN 43:2005 "Šuliniai ir versmės: įrengimo ir priežiūros saugos sveikatai reikalavimai" patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Įsakymas

Nr. [V-2849](#), 2020-12-08, paskelbta TAR 2020-12-09, i. k. 2020-26633

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymo Nr. V-513 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 43:2005 „Šuliniai ir versmės: įrengimo ir priežiūros saugos sveikatai reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo